

***Må tidligst offentliggøres, når talen er holdt
Det talte ord gælder***

Pastor Preben K. Mogensen Ved mødet i Mines Minde, Eggebæk Lørdag den 29. maj 2021 kl. 16.00

Da jeg for nogle år siden holdt årsmødetalen i Læk, havde jeg på forhånd lovet, at holde den helt på sønderjysk, mit modersmål. Det blev i al fald forstået af lokale blandt de tilstedeværende, dvs. at i Sydtønder kan de stadig "æ sproch". Men hvor længe? For første gang i historien er landegrænsen også sprogrænsen og har været det i en del år.

De tider, som jeg i min alder stadig husker, hvor man egentlig ret automatisk kunne både dansk og tysk, sønderjysk og plattysk, i det mindste forstå det, fordi det her i grænselandet hørte dagligdag og naboskab til, er forbi. Sprogrænsen var flydende og sproget fulgte ikke sindelaget. Gode tyskere talte sønderjysk, og i "Nordslesvig" gør de det stadig. Og i Sydslesvig? Her taler gode danske folk så tysk eller mere og mere sjældent plattysk. Eller hvad?

Jeg husker da så udmærket, at den klareste bekendelse til Danmark, jeg nogensinde har hørt, det var i begyndelsen af min præstetid i Ejdersted, begyndte med "Wir Dänen". Hun talte ikke dansk, men hun sang nu godt nok på dansk, og hun betragtede ikke kun sig selv som en del af det danske mindretal, men som en del af det danske folk: Wir Dänen (Min datter mindede i en årsmødetale hun holdt i Sporskifte om Plaettner, formand for den danske forening i Flensborg lige efter 1864, der konstaterede: Vi har ikke været så danske, som vi burde have været. Det sagde han på tysk. Dansk fik han dog lært).

Er dette nu en gentagelse af den gamle lire om, at sproget ikke følger sindelag? Lige så lidt som medlemskab af SSF er garanti for hverken dansk sprog eller dansk sindelag? Det bliver hurtigt til, at man sagtens kan være dansk uden at tale dansk etc. etc. Uafhængigt af alder har vi allesammen 100 års erfaring med den snak om "sagtens", og den fik en tysk betegnelse: Speckdänen, der er lige så gammel som mindretallet.

Det vil nok være en god ide at skelne. Bekendelsen er virkelig ikke bundet til sproget, men den vil af sig selv stræbe efter at udforske den verden, som bekendelsen sætter ord på. Bekendelse til fællesskab, venskab, familieskab, ægteskab. Og er den til det danske fællesskab, så gælder det om at lære sproget, leve så dansk, som det nu er muligt etc. og at synge!

En gammel dansklærer, hun kom til Sydslesvig i 1946, hvor så at sige alle hendes elever ikke kunne en stavelse dansk, svor på, at det var den allerbedste måde at lære dansk på, den allerbedste måde at lære udtalen osv., men også hvad det i grunden vil sige at være dansk. Ikke så lidt! - men simpelthen sandt, fordi sang er det mest fællesskabsbærende som tænkes kan. Et møde uden sang er ikke helt så utænkelig som en gudstjeneste uden salmesang, men burde være det. Det er da i hvert fald ganske klart efter den tid, som nu forhåbentlig snart ligger bag os.

I har nok mærket, at jeg følger mottoet, "sprog, sang, mening og mod", så nu efter at jeg har talt lidt om "sprog" og "sang", mangler "mening" og "mod".

Meninger går vi meget op i, og de er da også meget vigtige, for vor verden kan takke sit udseende for, at vi mener, at hvor meninger brydes er der størst chance for at finde sandheden. Tjener de ikke det formål, er de ligegyldige, og bøjer man sig ikke for, at det er hvad det drejer sig om, så er den helt gal. Der er ikke noget så ensomt som et menneske, der altid vil have ret.

Lad os tage et aktuelt eksempel: vi, SSW, kandiderer til forbundsdagen. Det mener jeg er en klar fejltagelse, selvom vi nu har fået den rette kandidat i Stefan Seidler. Jeg anser det for at være en selvovervurdering af rang, af egne kræfter og muligheder, et lidt for godt humør, men jeg er ikke særlig opsat på at få ret, vil faktisk glæde mig over at få uret. Nu må vi se den 26. september. Der sker så mange sære ting.

"Mening og mod" er, tænker jeg, taget fra Sigurd Barrets sang til os i mindretallet, "Man må trække en grænse". At trække en grænse kræver mod. Det nemmeste på den korte bane er altid at være eftergivende, snakke om åbenhed under alle forhold, og dog: alle ved, hvad der sker på den lange bane, hvis man f.eks. opdrager børn på den måde.

De fleste kan vel også se, at indvandring uden grænser er selvovervurdering af første rang. En fejltagelse, som Danmark nu ikke (mere) er villig til at begå, så man har strammet grænserne. For meget mener mange, men i modsætning til nærmest alle andre lande, så går det Danmarks Socialdemokrati udmærket.

Og nu coronakrisen? Jeg har hele tiden følt mig mindet om min tid i Finansudvalget i Flensborg, hvor vi satte tæring efter næring (for at få flere midler som belønning fra landsregeringen), indtil flygtningekrisen åbnede alle grænser, også for hvor mange penge, der kunne og skulle bruges.

Hvem har modet til at sige, at nu er grænsen nået, før konsekvenserne bliver helt uoverskuelige?

Jeg mener ikke, at velstand er en naturtilstand, historisk betragtet er der faktisk ingen tvivl om, at det gælder fattigdom, og jeg tvivler gevaldigt på, at vi virkelig er rige nok til at kunne lukke store dele af samfundet ned i år og dag, sådan som vi har gjort det.

Der er en pris, og det er de fattigste og svageste, der har bedst udsigt til at komme til at betale den, f.eks. hvis vi får en rentestigning og/eller en overdosis af inflation p.g.a. de mange penge, der kort og godt er blevet trykt indenfor det sidste år. Og før. Her syd for grænsen vil man da huske, da man skulle bruge en trillebør med pengesedler for at købe ét rugbrød.

Lige nu er forholdene sådan, at de fleste egentlig er enige om, at der ikke var meget andet at gøre end det, man har gjort. Jeg håber, at de har og beholder ret, selvom det som man gjorde ikke kan kaldes modigt, undtagen måske i Sverige - af alle steder - for man har bare mere eller mindre effektivt gjort, hvad alle andre har gjort. Hvor gennemtænkt det var, må enhver egentlig have svære tvivl om.

Som medlem af et mindretal har jeg en indgroet skepsis imod at gøre og tænke og tro, hvad alle andre gør, tænker og tror. Det gælder vel i og for sig os allesammen i mindretallet, for gjorde, tænkte og troede vi ikke anderledes, "på dansk", så ville vi være blevet tyske for længe siden. Der hører stadig en besværlig "Rasmus Modsat" til for at tilhøre mindretallet, langt mindre godt nok nu, end det har været tilfældet i vor omtumlede historie, og - for mig i al fald - forklarer det også en god del af den iltæthed og hidsighed, som præger mange af vore uenigheder. Men det kræver frem for alt stadig mod at være og vedblive med at være danske i mindretal.

Hvis vi så også fandt modet til at se nogle ting i øjnene i forvejen, til at være bedre forberedt, vil alting gå mere sobert for sig. Jeg forventer helt selvfølgelig, at vi - igen, igen - skal diskutere lukning af små skoler, små forsamlingshuse, Bennetgaard, Christianslyst og for enhver, der kender abonnementsstallet, kan man tilføje Flensborg Avis. Det er egentlig sært, at vi ikke har snakket om det! Jeg mindes det i al fald ikke.

Institutioner og foreninger må finde modet til teste deres eget ønske om udødelighed på spørgsmålet om, hvorvidt den opgave og forpligtelse, som arves og haves, kan løses bedre end af dem selv, ligesom alle, der er på vej op i årene, må give slip, for at andre kan tage over. På deres facon.

Mod finder ingen for sig selv, men kun i mødet med andre, hvor der er pligter og forpligtelser om en opgave, som arves og derfor haves og gives videre.

Så længe det sker, vil mindretallet forandre sig, udvikle sig og leve.